

Stelkrampsprofylax vid sårskador

Omfattning

Rutinen berör samtliga verksamheter inom Region Kalmar län som handlägger sårskador.

Ansvar

Vid olycksfall avgör alltid den behandlande läkaren om det finns risk för stelkramp och om immunglobulin behövs. Rekommenderade kombinationsvaccin ska finnas på akutmottagningarna, primärvårdsjourer och hälsocentraler. Immunglobulin ska finnas på akutmottagningarna i Kalmar och Västervik. Vid behov av uppföljande vaccination remitteras patienter till hälsocentral eller en annan vaccinationsmottagning.

Ordination och dokumentation

Ordination och dokumentation av vaccin sker enligt [Läkemedelshantering - Intranät Region Kalmar län](#). Immunglobulin dokumenteras endast i Cosmic. Vaccination med kombinationsvaccin till vuxna är så kallad ”off label vaccination”, vilket kräver läkarordination.

Kostnad

All vaccination som ges inom ramen för nationella vaccinationsprogram är avgiftsfri, detta gäller både besöksavgift och vaccinkostnaden. Alla oavsett ålder, som vid en medicinsk bedömning anses ha otillräckligt skydd mot stelkramp ska erbjudas kostnadsfri vaccination. Besöksavgift tas ut för bedömningen/ behandling av sårskada.

Bakgrund

Den bakterie som orsakar stelkramp eller tetanus förekommer rikligt i jordmånen och förekommer även i tarmfloran hos människor och djur. Stelkramp är en allvarlig livshotande allmän infektion, där bakterien utsöndrar nervgift och därigenom ger upphov till kraftiga kramper. Stelkramp förebyggs genom vaccination och god vård av smutsiga sår.

Risken för stelkramp är särskilt hög vid:

- Sår eller brännsår som fordrar kirurgiska ingrepp eller mycket död vävnad
- Smutsiga sår som blivit nedsmutsade med framför allt jord, avföring eller sand
- Smutsiga sticksår
- Öppna frakturer
- Köldskador

Smittskyddsläkaren	Webbplats Ltkalmar.se/smittskydd	E-post smittskydd@regionkalmar.se	
Postadress Smittskydd och Vårdhygien Länssjukhuset 391 85 Kalmar	Besöksadress Hus 17, plan 2 Länssjukhuset Kalmar	Telefon 0480-44 82 52	Fax 0480-845 31

Tetanussporer förekommer inte i munhålan hos hundar, katter eller andra djur. Risken för stelkramp efter bett är därför inte högre än vid andra sårskador och beror på eventuell kontamination med smuts eller jord. Tag gärna tillfället i akt att optimera skyddet.

Stelkrampsprofylax till barn vid sårskada

- Barn som är minst grundvaccinerade (fått 2 primärdoser + första boosterdos, dvs 12 månader) behöver ingen påfyllnadsdos vid sårskada om de följer barnvaccinationsprogrammet.
- Om det har gått lång tid sedan föregående vaccination och en ny dos snart är aktuell är det bättre att tidigarelägga nästa ordinarie dos. Remittera till BHV eller elevhälsa för vaccination.
- Det är viktigt att inte ge barn påfyllnadsdoser med lägre antigeninnehåll, eftersom det kan förstöra barnets fortsatta möjligheter att följa barnvaccinationsprogrammet.

Remittera följande barn för akut specialistbedömning

- Barn under ett år, oavsett vaccinationsstatus
- Ovaccinerade barn
- Alla barn som inte följt barnvaccinationsprogrammet

Stelkrampsprofylax till vuxna vid sårskada

Grundvaccination

Grundvaccination för barn och ungdomar består av fem doser (dos 5 innehåller vaccin med reducerad antigenhalt). Till vuxna som är 18 år eller äldre och grundvaccinerade ges påfyllnadsdos med reducerad antigenhalt vart 20:e år.

Grundvaccination i vuxen ålder består av tre doser fulldosvaccin. Intervall mellan den första och andra dosen ska vara minst en månad, den tredje dosen ges minst 6 månader efter dos 2. Därefter föreligger skydd i minst 10 år, då en påfyllnadsdos med reducerad antigenhalt bör ges.

Kombinationsvaccin för boosterdos, barn och vuxna

För barn som tidigare fått fyra doser stelkrampsvaccin, samt för vuxna som tidigare fått tre doser stelkrampsvaccin (se rekommendationer för barn respektive vuxna nedan) ges en boosterdos med mindre antigeninnehåll. Boostervaccinet är kombinerat med påfyllnadsdoser av difteri och kikhosteskydd. Det upphandlade boostervaccinet i länet är Triaxis som då ska användas.

Vaccinations-status	Vid skadetillfället	Tidsperspektiv	Påfyllnadsdoser
Ovaccinerad	Ge humant immunglobulin* mot stelkramp, Tetagam. Ge kombinationsvaccin dos 1.	Skyndsamt (samma dag)	Säkerställ uppföljning** med kombinationsvaccin dos 2 (efter 2 månader) och dos 3 (efter 6–12 månader)
Fått 1 dos	Ge humant immunglobulin* mot stelkramp , Tetagam om det har gått mer än 1 dygn sedan skadan, om skadan är mycket förorenad eller om det inte går att excidera misstänkta föroreningar. Ge kombinationsvaccin dos 2.	Skyndsamt (samma dag)	Säkerställ uppföljning** med kombinationsvaccin dos 3 (efter 6–12 månader)
Fått 2 doser	Fått 2 doser stelkrampsvaccin, minst sex månader sedan senaste dosen: Ge kombinationsvaccin dos 3.	Närmaste dygnet	
Fått 3 doser	Fått minst 3 doser stelkrampsvaccin, mer än 10 år sedan senaste dosen: Ge kombinationsvaccin dos 4.	Närmaste dygnet	
Fått ≥ 4 doser	Fått minst 4 doser stelkrampsvaccin, mer än 20 år sedan senaste dosen: Ge kombinationsvaccin.	Närmaste dygnet	

*Vid behov av immunglobulin rekommenderas diskussion/kontakt med infektionskonsult.

**Säkerställ uppföljning genom att remittera patienten till hälsocentral eller annan vaccinationsmottagning.

Rekommenderade kombinationsvacciner

Dos 1–3

Fyrvalent vaccin (fulldosvaccin mot difteri, stelkramp, kikhosta, polio), Tetravac.

Från och med dos 4

Trivalent boostervaccin (difteri, stelkramp och kikhosta) med reducerad antigenhalt, Triaxis alternativt tvåvalent (difteri och stelkramp) med reducerad antigenhalt, diTeBooster. I första hand rekommenderas booster som även innehåller skydd mot kikhosta (trivalent boostervaccin, Triaxis).

Antigeninnehåll i dT och dTp-vacciner

Fulldosvacciner, dvs. enkomponentsvaccin med full antigenhalt av tetanustoxoid (>40 IE/dos), finns endast att få på licens. Påfyllnadsvacciner innehåller reducerad antigenhalt av difteritoxoid (≥ 2 IE/dos) och reducerad antigenhalt av tetanustoxoid (>20 IE/dos).

Vaccin	Namn	Difteri-toxoid	Tetanus-toxoid	Pertussis-toxoid	Filamentöst hemagglutinin*	Pertaktin*	Fimbrieadhesin* typ 2 och 3
Tetanusvaccin	Licenspreparat		≥ 40 IE				
dT-vaccin	diTeBooster	≥ 2 IE	≥ 20 IE				
	Td-RIX	≥ 2 IE	≥ 20 IE				
dTp-vaccin	diTekiBooster	≥ 2 IE	≥ 20 IE	20 µg			
	Triaxis	≥ 2 IE	≥ 20 IE	2,5 µg	5 µg	3 µg	5 µg
	Boostrix	≥ 2 IE	≥ 20 IE	8 µg	8 µg	2,5 µg	
	Tetravac	≥30 IE	≥ 40 IE	25 µg	25 µg		

*pertussis-komponent

Gravida

Observera att Tetravac inte är godkänt för gravida. I stället rekommenderas Triaxis.

Referenser

[Rekommendationer för grundvaccination av vuxna mot difteri och stelkramp - Folkhälsomyndigheten](#)

[Rekommendationer för profylax till vuxna mot difteri och stelkramp - Folkhälsomyndigheten](#)
[Stelkrampsprofylax vid sårskador - Vårdgivarguiden](#)

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2023-08-31	Förtydligande avseende bitsår samt grund- och boostervaccination. Triaxis upphandlat vaccin.	Fredrik Hagerman, Lisa Labbé Sandelin
2022-06-03	Upprättande av dokument	Arsène Nzobandora, Lisa Labbé Sandelin